

Beslisnota voor de raad

Datum 8 september 2023

Openbaar

Onderwerp	Armoede- en schulden monitor 2023
Versienummer	1
Portefeuillehouder	M.W.J. van Willigen
Informant	Ima Stroek / Eva Molendijk
Afdeling	Maatschappelijke Ontwikkeling
Telefoon	(038) 498
Email	I.Stroek@zwolle.nl
Bijlagen	1. Armoede- en schuldenmonitor 2023

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

de armoede- en schuldenmonitor 2023.

Datum 8 september 2023

Toelichting op het voorstel

Inleiding

In het sociaal domein werken we aan monitoring die ondersteunt bij het sturen op maatschappelijk effecten (raadsinformatienota Doorontwikkeling monitoring sociaal domein, januari 2018). Voor het signaleren van ontwikkelingen in de groep inwoners die rond moeten komen van een laag inkomen gebruiken we de minimaffectrapportage (MER) en de armoede- en schuldenmonitor. De MER geeft inzicht in het effect van onze gemeentelijke armoederegelingen op het huishoudplaatje van huishoudens. In 2024 wordt het volgende (extra) MER onderzoek gehouden.

De armoede- en schuldenmonitor biedt (cijfermatig) inzicht in de ontwikkelingen op armoede en schuldengebied van het voorgaande kalenderjaar. De monitor dient als instrument voor de gemeente maar ook voor partners in de stad om beleid op af te kunnen stemmen.

Het eerste deel van de monitor geeft inzicht in de ontwikkelingen in omvang en aard van de groep inwoners die moeten rondkomen van een laag inkomen en in het gebruik van de Zwolse armoederegelingen. Het tweede deel schetst een beeld van de ontwikkelingen in de omvang en de aard van de schuldenproblematiek in Zwolle.

Via een motie (aangenomen 8 juli 2019) heeft u verzocht de monitor in deze vorm jaarlijks op te maken.

In vorige edities van de armoede- en schuldenmonitor lieten we van huishoudens met een laag inkomen alleen de ontwikkelingen zien voor de huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum. Vanaf dit jaar laten we ook de trends en ontwikkelingen zien voor huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Ook (werkende) inwoners met lage midden inkomens hebben namelijk steeds meer moeite met rondkomen. Voor steeds meer gemeentelijke regelingen wordt een inkomensgrens gehanteerd van 130% van het sociaal minimum. Door verschillende inkomensgrenzen bij de verschillende regelingen te hanteren, probeert de gemeente Zwolle een bredere doelgroep te bedienen waar toenemende geldzorgen spelen. We meten het bereik van onze regelingen en blijven inzetten om ons bereik te vergroten.

Op het moment van het opstellen van deze monitor bevinden we ons in een recessie. Het Rijk heeft extra maatregelen getroffen in 2022 en 2023 om inwoners en bedrijven te ondersteunen in deze tijden. Voorbeelden zijn de energietoeslag, het energieplafond en bijvoorbeeld het verhogen van de zorgtoeslag.

De gevolgen voor de Zwolse huishoudens voor 2023 zullen moeten blijken uit de monitor over 2024. Deze armoede- en schuldenmonitor gaat over de ontwikkelingen in 2020 en 2021 en deels over 2022.

Kernboodschap

Met de armoede- en schuldenmonitor brengen we in beeld wat de trends en ontwikkelingen zijn op het gebied van armoede en schulden in Zwolle. Zo geeft de monitor cijfermatig inzicht over demografische ontwikkelingen van Zwolse (minima)huishoudens. Daarnaast biedt de monitor inzicht in het bereik van de gemeentelijke dienstverlening op het gebied van armoede en schulden.

Toelichting

- *Aantal huishoudens met een laag inkomen tot 110% van het sociaal minimum daalt sinds 2018*
Zwolle heeft in 2020 circa 6.000 huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum; 10,7% van de huishoudens in Zwolle behoort hiertoe.

Minimahuishoudens zijn verhoudingsgewijs vaak eenpersoonshuishoudens. De hoofdkostwinner van een minimahuishouden in Zwolle heeft relatief vaak een niet-westerse afkomst. Dit is in lijn met het landelijke beeld. Minimahuishoudens zijn oververtegenwoordigd in Diezerpoort en Holtenbroek.

- *Het aantal kinderen in minimahuishoudens daalt*
In Zwolle wonen 26.400 kinderen, waarvan bijna 1.900 kinderen in een huishouden met een laag inkomen wonen tot 110% van het sociaal minimum (7,1%). Dit aandeel vertoont een dalende trend (in

Datum

2015 was dit 8,0%). Het overgrote deel van de kinderen uit deze huishoudens woont in een eenoudergezin.

- *In Zwolle behoort ongeveer de helft van de huishoudens met een laag inkomen tot 110% van het sociaal minimum tot de huishoudens met een langdurig laag inkomen.*

Van alle Zwolse huishoudens in 2020 behoort 6,3% tot de huishoudens met een langdurig laag inkomen tot 110% van het sociaal minimum. Dit is iets hoger dan in 2019 toen het 6,2% was. In Zwolle wonen ongeveer 1.000 kinderen in huishoudens met een langdurig laag inkomen tot 110% van het sociaal minimum. Dit is 3,9% van alle kinderen. Dit percentage is iets hoger dan in 2019 (3,7%).

- *Aantal bijstandsuitkeringen nam af*

Op grond van de Participatiewet verstrekt de gemeente Zwolle bijstandsuitkeringen aan inwoners voor noodzakelijke kosten zoals huur, elektriciteit en voeding. In de afgelopen jaren nam het aantal bijstandsuitkeringen af van 3.630 bijstandsuitkeringen op 1 januari 2021 naar 3.400 bijstandsuitkeringen op 1 januari 2023.

- *Gebruik Zwolse minimaregelingen*

In 2022 maakten 2342 huishoudens gebruik van de bijzondere bijstand. Het aantal gebruikers van de bijzondere bijstand is tussen 2021 en 2022 voor het eerst wat gedaald, nadat dit sinds 2015 ieder jaar toenam.

Om het mogelijk te maken dat inwoners toch kunnen meedoen aan culturele, maatschappelijke of sportieve activiteiten, is er sinds 2017 het Participatiefonds. Het aantal toekenningen voor het Participatiefonds is in 2022 op het hoogste punt sinds de start van het Participatiefonds in 2017. Ook zijn er in 2022 meer kinderen geholpen door Jeugdfonds Sport in Zwolle dan in 2020 en 2021. Het aantal mensen dat gebruik maakte van de Voedselbank is in 2022 ruim gestegen ten opzichte van 2021. In 2022 maakten 380 huishoudens gebruik van de voedselbank terwijl dit er 281 waren in 2021.

Naast bekende minimaregelingen is door het Rijk de (voorlopig tijdelijke) regeling energietoeslag in het leven geroepen om mensen met een laag inkomen te ondersteuning bij hoge energielasten. Het aantal mensen dat de energietoeslag over 2022 kreeg was in Zwolle 10.558.

- *Omvang hulpverlening schuldenproblematiek Zwolle*

Inwoners van de gemeente Zwolle met financiële problemen kunnen (in het voorliggend veld) terecht bij de medewerkers van Op Orde (een samenwerkingsverband van vrijwilligers en professionals die gratis hulp bieden bij administratie en geldzorgen). Het aantal mensen met financiële problemen dat geholpen is door Op Orde is in 2022 flink gestegen ten opzichte van 2021 (van ongeveer 2.500 Zwolse inwoners naar 3.200 inwoners). Het aantal aanmeldingen bij de gemeentelijke schulddienstverlening is voor het eerst in vijf jaar weer licht gestegen.

Het aantal mensen dat budgetbeheer ontvangt via de gemeente neemt sinds 2020 af. Ook bij het aantal schudregelingen en WSNP verklaringen is een dalende trend te zien. Het aantal statushouders dat budgetbeheer ontvangt neemt juist toe.

- *Schuldenaarsprofiel*

Inwoners met schulden die ondersteuning ontvangen, wonen relatief vaak in een eenpersoonshuishouden en zijn vaker tussen de 25 en 45 jaar oud. Inwoners met schulden die ondersteuning ontvangen wonen vaker in Holtenbroek en Diezerpoort.

- *Ondernemers en schulden*

Het aantal faillissementen van bedrijven en instellingen in Overijssel neemt de afgelopen vijf jaar gestaag af. In heel Nederland is het aantal faillissementen tussen 2021 en 2022 weer toegenomen, nadat het eerder sterk was afgenomen tijdens de coronapandemie. In 2022 hielp de afdeling schulddienstverlening meer ondernemers dan in 2021 (50 in 2022 t.o.v. 10 in 2021).

Het aantal Bbz (Besluit bijstandverlening zelfstandigen) uitkeringen is tussen 2021 en 2022 flink toegenomen. Dat valt te verklaren door een tijdelijke aanpassing van het Bbz 2004 die bedoeld was als

Datum 8 september 2023

zachte landing voor ondernemers die na afloop van de Tozo nog last hadden van resterende corona gerelateerde problemen. Die liep van 01-10-2021 tot 01-04-2022.

Verantwoording gebruikte informatiebronnen

De gegevens in de monitor zijn afkomstig uit verschillende bronnen. Cijfers over bijvoorbeeld de aantallen minimahuishoudens en hun kenmerken, worden beschikbaar gesteld door het CBS. De gegevens over de minima in Zwolle komen uit het Integrale Inkomens- en Vermogensonderzoek (IIV) van het CBS. Dit onderzoek wordt jaarlijks door het CBS uitgevoerd en heeft als doel 'Een beeld geven van de samenstelling en verdeling van het inkomen en vermogen van personen en huishoudens in Nederland'. De cijfers van 2020 en de voorlopige cijfers van 2021 zijn in december 2022 op gemeenteniveau beschikbaar gekomen.

Voor het inzicht in het gebruik van lokale armoederegelingen maken we gebruik van de gemeentelijke registraties en die van onze partners. Voor een beeld over de schuldenproblematiek in Zwolle maken we gebruik van de registraties van een aantal landelijke partijen, zoals Nibud en Geldfit, de gemeentelijke registraties en registraties van partners.

Communicatie

De armoede- en schuldenmonitor 2023 is openbaar en beschikbaar via www.zwolle.nl/databank.

Vervolg

Om als gemeente een goede invulling te kunnen geven aan het armoede- en schuldenbeleid en de uitvoering ervan, is het noodzakelijk om de ontwikkelingen in de doelgroepen nauwlettend in de gaten te houden. Daarom ontwikkelen we de Armoede- en Schuldenmonitor. In de informatienota bestaanszekerheid 2023 en 2024 (juli 2023) is toegezegd om begin 2024 een extra MER onderzoek door Nibud uit te laten voeren. De MER 2022 is namelijk begin 2022 uitgevoerd, toen we ons in roerige tijden bevonden. Het onderzoek is halverwege 2022 overgedragen aan de raad. In de informatienota hebben we aangegeven dat we de ontwikkeling van de prijspeil en inflatie monitoren en we een extra MER laten uitvoeren, als de ontwikkelingen en aflopende/veranderde koopkracht pakket vanuit het Rijk aanleiding hiervoor geeft. Zodat we op basis van cijfers januari 2024 het effect op de huishoudboekjes goed in beeld krijgen voor 2024 (en verder). De resultaten van het MER 2024 onderzoek worden voor de zomer met de raad gedeeld.

Openbaarheid

Ja.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer